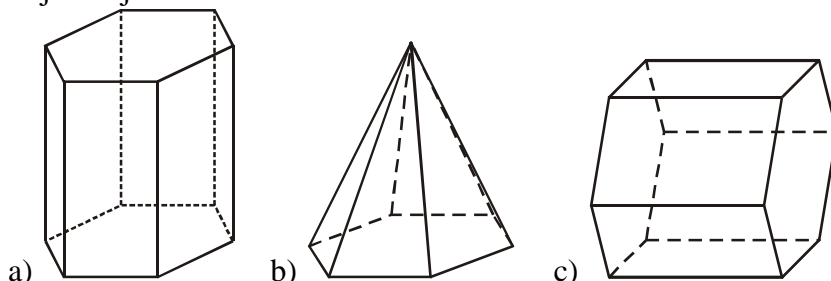

1.4.13 Tělesa II

Předpoklady: 010412

Př. 1: Pojmenuj tělesa na obrázcích.

- a) šestiboký hranol
- b) šestiboký jehlan
- c) šestiboký hranol (pouze položený)

Př. 2: Pravidelný čtyřboký hranol má jako podstavy dva shodné čtverce. Jak bychom ho také mohli označit?

Pokud jsou svislé hrany stejně dlouhé jako strany podstav jde o krychli, jinak je to kvádr.

Př. 3: Sestav schéma pro hranoly. Zařaď do něj hranol, tříboký hranol, čtyřboký hranol, kvádr, krychli, pravidelný čtyřboký hranol.

hranol

- tříboký hranol
- čtyřboký hranol
  - kvádr
    - pravidelný čtyřboký hranol
      - krychle

pravidelný čtyřboký hranol má čtvercové podstavy $\Rightarrow$

- krychle je speciální případ kvádrů i pravidelného čtyřbokého hranolu (má čtvercové i všechno ostatní stěny)
- čtyřboký pravidelný hranol je speciální případ kvádrů (nemusí mít čtvercové podstavy)

Pedagogická poznámka: Spodní část schématu (kvádr, čtyřboký hranol, krychle) je těžký oříšek. Při kontrole to rozhýbáváme kreslením obrázků na tabuli a dotazy: “Je to kvádr? Je to čtyřboký hranol? Je to krychle?”

Př. 4: Kolik má krychle: a) vrcholů   b) hran   c) stěn.

Vrcholů 8, hran 12, stěn 6.

Př. 5: Kolik má pětiboký jehlan: a) vrcholů   b) hran   c) stěn.

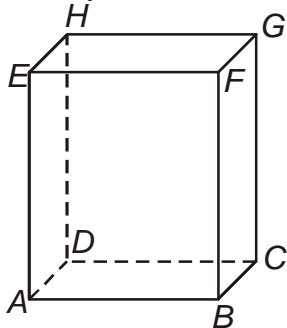
Vrcholů 8, hran 12, stěn 6.

Pedagogická poznámka: Nejčastější chybou je opomenutí podstavy (jak při počítání stěn nebo hran, tak i při počítání vrcholů).

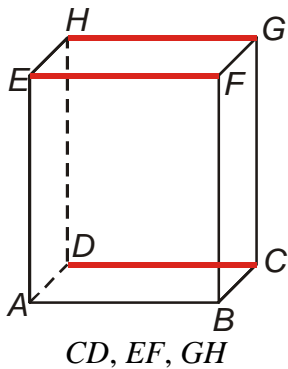
Pedagogická poznámka: Pokud někdo počítá dva předchozí příklady špatně, nezbyvá než mu dát do ruky kostku (jehlan) a nechat ho počítat.

Př. 6: Na obrázku je nakreslen kvádr $ABCDEFGH$. Vypiš všechny:

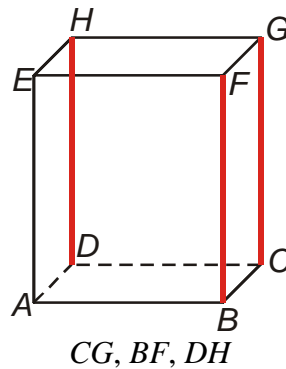
- a) hrany rovnoběžné s hranou AB ,
- b) hrany shodné s hranou AE ,
- c) hrany kolmé na stěnu $CDHG$,
- d) stěny rovnoběžné se stěnou $BCGF$,
- e) stěny kolmé na stěnu $ADHE$.

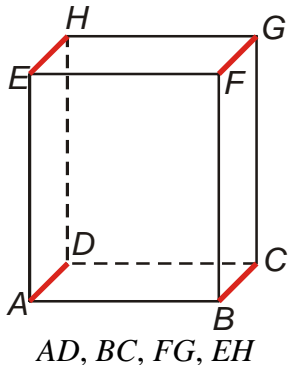
a) hrany rovnoběžné s hranou AB

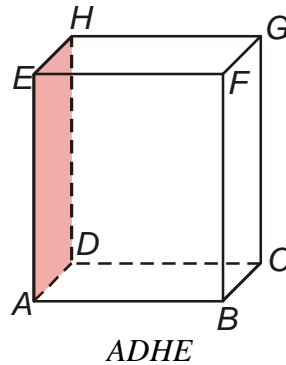
b) hrany shodné s hranou AE

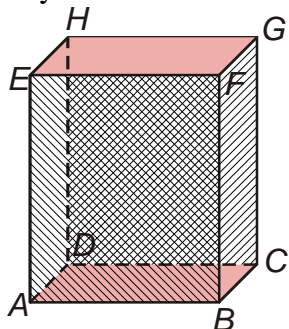
c) hrany kolmé na stěnu $CDHG$

d) stěny rovnoběžné se stěnou $BCGF$

e) stěny kolmé na stěnu $ADHE$

$ABCD, EFGH, ABFE, DCGH$

Pedagogická poznámka: Část žáků uvažuje rovnoběžnost pouze v rovině, proto najde pouze dvě hrany rovnoběžné s hranou AB (EF a CD). Při kontrole pro vezmeme krychli přiložíme tužku k hraně AB , k hraně EF (je rovnoběžná s AB) a hraně GH (je rovnoběžná s EF). Potom odstraníme krychli i tužku znázorňující hranu EF a většinou je situace jasná.

Př. 7: Urči objem a povrch krychle o hraně 4 cm.

Objem krychle $V = 4 \cdot 4 \cdot 4 = 64 \text{ cm}^3$

Povrch krychle je obsah všech stěn $\Rightarrow$ obsah 6 čtverců 4×4 cm.

$P = 6 \cdot 4 \cdot 4 = 84 \text{ cm}^2$

Krychle o hraně 4 cm má objem 64 cm^3 a povrch 84 cm^2 .

Př. 8: Třída má rozměry 10 m x 7 m x 3 m (délka x šířka z výška). Kolik m^3 vzduchu je v prázdné třídě? Kolik m^2 lina musíme koupit na zakrytí podlahy. Kolik m^2 musíme vymalovat (ve třídě jsou jedny dveře 0,9 m x 2,1 m a tři okna o rozměrech 1,5 m x 2 m).

Množství m^3 vzduchu ve třídě odpovídá jejímu objemu: $V = 10 \cdot 7 \cdot 3 = 210 \text{ m}^3$.

Množství lina na pokrytí podlahy odpovídá obsahu podlahy $S = 10 \cdot 7 = 70 \text{ m}^2$.

Plocha na vymalování odpovídá ploše stěn a stropu bez plochy dveří a oken.

Stěny: $P_1 = 2 \cdot 10 \cdot 3 + 2 \cdot 7 \cdot 3 = 60 + 42 = 102 \text{ m}^2$.

Strop: $P_2 = 10 \cdot 7 = 70 \text{ m}^2$.

Dveře: $P_3 = 2,1 \cdot 0,9 = 1,89 \text{ m}^2$.

Okna: $P_4 = 3 \cdot 1,5 \cdot 2 = 9 \text{ m}^2$.

Plocha na vymalování: $P = 102 + 70 - 1,89 - 9 = 161,11 \text{ m}^2$

V prázdné třídě je 210 m^3 vzduchu. Na pokrytí podlahy je třeba 70 m^2 lina. Vymalovat je třeba 161 m^2 zdi.

Shrnutí: I tělesa můžeme uspořádat jako obrazce.

